

ПЛАКСІН АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

кандидат педагогічних наук, заступник начальника факультету з навчальної роботи – начальник навчальної частини факультету службово-бойової діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України ORCID ID 0000-0002-0370-9256

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано актуальні наукові дослідження і публікації щодо розроблення та апробації інноваційних методів навчання, спрямованих на підвищення якості отриманих знань здобувачами вищої освіти. Розглянуто вплив кейс-технологій на ефективність навчальної діяльності здобувачів вищої освіти під час викладання дисциплін військово-професійного спрямування.

Описано види кейс-технологій, особливості їх створення та використання, а також принципи розроблення. Кейс-технології розглянуто в контексті інноваційних інтерактивних методів навчання. Закцентовано увагу на впливі означених технологій на формування професійної компетентності майбутнього офіцера Національної гвардії України.

Зазначено, що інструментом вдосконалення військової освіти є інноваційна діяльність, яка полягає у внесенні якісно нових елементів в освітній процес. Прогресивна педагогічна спільнота пропонує нові технології, інший педагогічний менталітет. Реалізація нових векторів розвитку в діяльності вищих військових закладів освіти потребує використання інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових концепцій, принципів, підходів до надання освітніх послуг.

Обґрунтовано, що кейс-метод нині варто активно застосовувати у підготовці військових фахівців, оскільки він відповідає потребам часу і має значні можливості. Це інтерактивний метод навчання, який дає змогу наблизити процес навчання майбутніх офіцерів підрозділів Національної гвардії України до реальної службово-бойової діяльності. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінно виконувати поставленні завдання та вирішувати проблеми, що виникають при їх виконанні, забезпечує розвиток здібностей проводити їх аналіз і діагностику.

***Ключові слова:** кейс-технології; інтерактивні методи; інноваційні методи навчальної діяльності; альтернативні підходи; ситуації; майбутні командири; дисципліни військово-професійного спрямування.*

Постановка проблеми. Нині підготовка висококваліфікованого офіцера для підрозділів Національної гвардії України (далі – НГУ) є пріоритетним завданням, що постає перед науково-педагогічним складом вищих військових навчальних закладів і, зокрема, викладацьким складом Київського інституту Національної гвардії України. Успішне вирішення такого завдання потребує розроблення та використання нових технологій навчання, що передбачають багатоаспектний аналіз проблем, які порушено, а саме: забезпечення

здобувачів вищої освіти засобами оволодіння значним масивом навчальної, методичної та наукової інформації; посилення практичної складової підготовки майбутніх офіцерів для підрозділів НГУ; формування у них здатності до практичного застосування набутих під час навчання навичок.

Усе це неможливе без використання інтерактивних методів навчання, метою яких є активна участь кожного учасника освітньої діяльності в процесах, що відбуваються на заняттях та сприяють якіснішому та глибшому осмисленню навчального матеріалу.

Таким методом є кейс-технологія, використання якої ґрунтується на усвідомленні майбутніми офіцерами підрозділів НГУ тісного зв'язку між теорією та практикою військової справи, формуванні у них уявлень про сутність проблем і шляхів їх вирішення, забезпеченні креативного погляду на проблеми, що порушуються під час вивчення дисциплін військово-професійного спрямування.

Завдяки активному використанню означеної технології здобувачі вищої освіти отримують можливість навчитися формувати альтернативні підходи до розв'язання поставлених завдань, мають змогу емоційного включення в ситуації, що вирішуються. Це сприяє швидкому закріпленню знань та виробленню навичок, необхідних у подальшій професійній діяльності офіцера НГУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розроблення та апробації інноваційних методів навчання, спрямованих на підвищення якості отриманих знань здобувачами вищої освіти, оптимізацію процесу здобуття необхідних професійних компетентностей та підготовку висококваліфікованих фахівців, готових прийняти виклики сьогодення, активно досліджують науковці. У контексті зазначеного та з метою посилення ефективності навчання, вчені приділяють особливу увагу дослідженню значущості кейс-технологій.

Проблему використання кейс-технологій під час викладання різних дисциплін в українській вищій школі вивчали Ю. Сурмін [1], О. Сидоренко [2], П. Шеремета, В. Чуб, Г. Каніщенко [3].

Кейс-технології активно розробляються за кордоном: у США (Дж. Маан, Д. Крукшенк, Г. Сайке, Т. Бердта та ін.), Великій Британії (М. Райхельт, Р. Прінг), Австралії (А. Уотсон).

Однак проблема використання кейс-технологій у викладанні дисциплін військово-професійного спрямування під час підготовки майбутніх офіцерів для підрозділів НГУ є недостатньо розробленою.

Мета статті – осмислення сутності кейс-технологій з методологічних позицій, аналіз їх ролі у викладанні дисциплін військово-професійного спрямування під час підготовки майбутніх офіцерів для підрозділів НГУ.

Виклад основного матеріалу. Сутність кейс-методу полягає в ініціюванні самостійного вивчення ситуації здобувачем вищої освіти, формуванні власного бачення проблем та шляхів їх розв'язання, виробленні вміння дискутувати й обговорювати ситуацію між тим, хто навчається та

тим, хто навчає. Як зазначає Г. Товканець, під час аналізу ситуацій здобувачі вищої освіти вчаться працювати в «команді», аналізувати і приймати управлінські рішення [4]. Результат застосування цього методу – це не лише набуті знання, а й навички професійної діяльності, розроблення моделі конкретної ситуації, що відбувається в реальному житті і відображає комплекс знань та практичних навичок, що необхідно отримати здобувачам вищої освіти, спрямованих на розвиток системи цінностей, професійних позицій, життєвих настанов, своєрідного професійного світогляду.

При підготовці майбутніх офіцерів для підрозділів НГУ підсумоване набуває особливого значення, адже в результаті навчання у вищому військовому навчальному закладі майбутні офіцери для підрозділів НГУ мають оволодіти визначеними освітньою програмою професійними компетентностями, серед яких: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та вирішувати практичні проблеми під час виконання завдань підрозділами НГУ за призначенням із застосуванням сучасних теорій і методів військових наук та управління.

Водночас майбутні офіцери підрозділів НГУ мають навчитися працювати в команді, приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в нових ситуаціях, мотивувати колег, прямувати до спільної мети, критично і системно аналізувати правові явища, управляти підрозділом в ході бойового застосування та повсякденної діяльності на основі знань і розуміння правових засад функціонування держави і основ законодавства України, системи забезпечення національної безпеки України, сутності та основних питань етики збройної боротьби, професії офіцера.

За даними Т. Пащенко, технологічними особливостями кейс-методу в підготовці кваліфікованих фахівців є: виконання ролі технології колективного навчання; інтеграція технології розвивального навчання, зокрема індивідуальний, груповий та колективний розвиток; створення атмосфери взаєморозуміння, довіри, внутрішньої прихильності, єдності в ділових питаннях, спрямованість на досягнення технології «створення успіху» [5].

Дослідник О. Приліпко розглядає кейс-технології як вид інформаційних технологій, що використовуються в навчальному процесі та мають певні переваги, зокрема такі, як застосування принципів проблемного навчання, що сприяє формуванню навичок роботи в команді та набуттю навичок презентації і пресконференції, уміння формулювати запитання

та аргументувати відповідь. Науковець виокремлює такі види кейсів: випадки, вправи, приклади, допоміжні та комплексні кейси [6].

На нашу думку, використання вказаних видів кейсів, а також таких видів, як кейси-рішення та практичні кейси, що відображають абсолютно реальні життєві ситуації, буде ефективним у викладанні дисциплін військово-професійного спрямування, до яких належать: «Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування військових формувань», «Загальна тактика», «Основи військового управління (у тому числі, штабні процедури НАТО)», «Управління повсякденною діяльністю підрозділів (у тому числі, охорона державної таємниці, безпека життєдіяльності, основи охорони праці, безпека військової діяльності)», «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів (у тому числі, екологія)», «Військова топографія», «Інженерна підготовка», «Організація військового зв'язку», «Стрілецька зброя та вогнева підготовка» та «Бойова система виживання воїнів (у тому числі, тактична медицина)».

Цінність кейс-технологій у викладанні дисциплін військово-професійного спрямування зумовлюється їх інтерактивним компонентом, що забезпечує безпосередню взаємодію між здобувачами вищої освіти та викладачами, обмін досвідом. Адже особливістю вищих військових навчальних закладів і безпосередньо Київського інституту Національної гвардії України є те, що науково-педагогічні працівники – це офіцери, які мають відповідний практичний досвід виконання службово-бойових завдань, в тому числі і бойових завдань у відсічі збройній агресії РФ.

Водночас значущим є те, що використання кейс-технологій надає можливість у процесі колективного вирішення (обговорення) обрати оптимальний варіант розв'язання запропонованої проблеми, а також розширити уявлення про шляхи та методи розв'язання професійних завдань, отримати необхідний досвід ще до безпосереднього виконання своїх професійних функцій (виконання службово-бойових завдань).

Опрацювання різноманітних ситуацій (ввідних), що можуть постати під час виконання майбутнім офіцером НГУ своїх професійних функцій (виконання службово-бойових завдань), у контексті застосування кейс-технологій, сприятиме отриманню нового практичного досвіду, здобуття якого значно ускладнюється при використанні лише традиційних методів навчання. Такими кейс-технологіями є:

кейс-випадок (короткий кейс, який розповідає про окремих випадок, використовується під час заняття для того, щоб довести певну ідею або порушити питання для обговорення); *кейс-вправа* (надає здобувачу вищої освіти можливість застосувати на практиці отримані практичні навички); *кейс-ситуація* (класичний кейс, що вимагає від того, хто навчається, аналізу ситуації).

З огляду на зазначене, стверджується цінність та важливість активного використання кейс-методу у викладанні дисциплін військово-професійного спрямування. Кейс-метод передбачає як індивідуальну роботу над пакетом завдань, так і групову, що сприяє розвитку вміння сприймати думки інших та працювати в команді.

Навчання за допомогою кейс-методу допоможе майбутньому офіцеру НГУ накопичити певний досвід вирішення практичних ситуацій у подальшій службово-бойовій діяльності.

Технологічні особливості кейс-методу є такими:

- метод виступає як технологія колективного навчання (робота в групах, обмін інформацією);

- метод інтегрує в собі технології розвивального навчання, охоплюючи індивідуальний, груповий і колективний розвиток;

- кейс-метод є різновидом дослідної аналітичної технології (операції дослідницького характеру, аналітичного процесу);

- метод постає як специфічний різновид проектно-технології (відбувається формування проблеми і шляхів її вирішення на основі кейсу);

- кейс-метод можна розглядати як синергетичну технологію (створення атмосфери взаєморозуміння, довіри, внутрішньої прихильності, єдності у ділових питаннях);

- метод спрямований на досягнення технології «створення успіху» (активізація тих, хто навчається, стимулювання їх до успіху, досягнень).

Отже, основна функція кейс-методу – навчати майбутніх офіцерів НГУ мислити креативно, вирішувати складні неструктуровані та нестандартні проблеми, які неможливо розв'язати аналітичним шляхом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Кейс-технології є новітнім інтерактивним методом навчання, що забезпечує активне включення майбутніх офіцерів для підрозділів НГУ в процес отримання знань, набуття вмінь і навичок системно та інноваційно мислити, вирішувати складні прикладні проблеми в умовах

динамічних змін та сучасних викликів для виконання функцій забезпечення державної безпеки.

Використання кейс-технологій у викладанні дисциплін військово-професійного спрямування на основі детального аналізу забезпечує усвідомлення проблем, які можуть постати перед майбутнім офіцером НГУ під час подальшої службово-бойової діяльності, вироблення ефективних та доцільних прийомів вирішення професійних завдань. Тож означене підтверджує необхідність залучення кейс-технологій до арсеналу прийомів викладацької діяльності в межах вищих військових навчальних закладів, зокрема Київського інституту Національної гвардії України.

Перспективним напрямом подальшого наукового пошуку є вивчення застосування кейс-методу у викладанні конкретних дисциплін циклу військово-професійного спрямування під час підготовки майбутніх офіцерів для підрозділів НГУ. Потребує подальшого розроблення методичне, інформаційне та організаційне забезпечення впровадження кейс-методу на рівні організації освітнього процесу у вищому військовому навчальному закладі і на рівні планування викладачем конкретної навчальної дисципліни.

Список використаних джерел

1. Ситуационный анализ, или Анатомия кейс-метода /Ю. Сурмин, А. Сидоренко, В. Лобода, А. Фурда, И. Катерыняк, К. Меер; под ред. д-ра социол. наук, проф. Ю. Сурмина. Киев: Центр инноваций и развития, 2002. 286 с.
2. Сурмін Ю. Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти. *Синергія*. 2001. № 2–3. С. 27–33.
3. Шеремета П. М., Канищенко Л. Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / за ред. О. І. Сидоренка; 2-ге вид. Київ: Центр інновацій та розвитку, 1999. 80 с.
4. Товканець Г. В. Особливості застосування кейс-методу у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2011. Вип. 20. С. 14–150. (Серія «Педагогіка. Соціальна робота»).
5. Пашченко Т. М. Застосування кейс-технологій у підготовці кваліфікованих робітників. *Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки та перспективи*. 2014. Вип. 4. С. 131–144.
6. Прилипка О. Ф. Особливості застосування методу кейсів на заняттях із професійно-орієнтованих дисциплін у ході підготовки майбутніх офіцерів. *Системи обробки інформації*. 2017. № 3 (149), С. 139–142.

References

1. Sytuatsyonni analiz, yly Anatomya keis-metoda Situational analysis, or Anatomy of a case method (2002) /Yu. Surmyn, A. Sydorenko, V. Loboda, A. Furda, Y. Kateryniak, K. Meer; pod red. d-ra sotsyol. nauk, prof. Surmyna Yu. Kyiv: Tsentr ynnovatsyi y razvytyia, Center for Innovation and Development, 286 s.
2. Surmin, Yu. (2001). Kinets epokhy «starannykh vidminnykiv» [The end of the era of «hard-working students». Keis-metod yak zasib yakisnoho onovlennia ukrainskoi osvity. The case method as a means of qualitative renewal of Ukrainian education. *Synerhiia*. № 2–3. S. 27–33.
3. Sheremeta, P. M., Kanishchenko, L. H. (1999). Keis-metod: z dosvidu vykladannia v ukrainskii biznes-shkoli [Case method: from the experience of teaching in a Ukrainian business school] / za red. O. I. Sydorenka; 2-he vyd. Kyiv: Tsentr innovatsii ta rozvytku [Innovation and Development Center]. 80 s.
4. Tovkanets, H. V. (2011). Osoblyvosti zastosuvannia keis-metodu u protsesi profesiinoididhotovky maibutnoho fakhivtsia [Peculiarities of using the case method in the process of professional training of a future specialist]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University]. Vyp. 20. S. 148–150. (Seriiia «Pedahohika. Sotsialna robota»).
5. Pashchenko, T. M. (2014). Zastosuvannia keis-tekhnohologii u pidhotovtsi kvalifikovanykh robitnykiv [Application of case technologies in the training of qualified workers]. *Modernizatsiia profesiinoid osvity i navchannia: problemy poshuky ta perspektyvy* [Modernization of professional education and training: problems, searches and prospects]. Vyp. 4. S. 131–144.
6. Prylypko, O. F. (2017). Osoblyvosti zastosuvannia metodu keisiv na zaniattiakh iz profesiino-orientovanykh dystsyplin u khodi pidhotovky maibutnykh ofitseriv [Peculiarities of using the case method in classes on professionally oriented disciplines during the training of future officers]. *Systemy obrobky informatsii* [Information processing systems]. № 3 (149). S. 139–142.

Plaksin Andriy

Candidate of Pedagogical Sciences,
deputy head of the faculty for educational work –
head of the educational part of the faculty of service
and combat activities of the National Guard of Ukraine
of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

**USE OF CASE TECHNOLOGIES WHEN
TEACHING THE DISCIPLINES
OF MILITARY-PROFESSIONAL GUIDANCE
IN THE TRAINING OF FUTURE OFFICERS
NATIONAL GUARD OF UKRAINE**

The tool for improving military education is innovative activity, which consists in introducing qualitatively new elements into the educational process. The progressive pedagogical community offers new technologies, a different pedagogical mentality. The implementation of new vectors of development in the activities of higher military educational institutions requires the use of innovative pedagogical technologies, the creative search for new concepts, principles, and approaches to the provision of educational services.

Today, the case method should be actively used in the training of military specialists, as it meets the needs of the time and carries great opportunities. This is an interactive training method that makes it possible to bring

the training process of future officers of the National Guard of Ukraine closer to real service and combat activity. It promotes the development of ingenuity, the ability to perform assigned tasks and solve problems that arise during their implementation, develops the ability to analyze and diagnose them.

The article analyzes current scientific research and publications on the development and testing of innovative teaching methods aimed at improving the quality of knowledge acquired by students of higher education. The influence of case technologies on the effectiveness of educational activities of higher education students during the teaching of military-professional disciplines is presented.

Types of case technologies, features of their creation and use, as well as development principles are described. Case technologies are considered in the context of innovative interactive teaching methods. Attention is focused on the influence of the specified technologies on the formation of professional competence of the future officer of the National Guard of Ukraine.

Keywords: *case technologies; interactive methods; innovative methods of educational activity; formation; alternative approaches; situations; future commanders; military-professional disciplines.*